

UVOD

Preko 10.000 Crnogoraca došlo je u Sjedinjene Američke Države između 1900. i 1910. godine. Oni su se pridružili nekolicini koja je doselila tokom devetnaestog vijeka.¹ Do priliva imigranata došlo je prije svega iz ekonomskih razloga. Doseljenici, koji su u 99% slučajeva su bili muški predstavnici crnogorske glavne radne snage, kuličili su u rudnicima i na poljima, u nenaseljenim pograničnim krajevima pomagajući izgradnju infrastrukture Sjedinjenih Država koja se rapidno razvijala. Ljudi su se grupisali ili su im se pridruživale porodice postajući dio američkog društva. Skoro svi su zadržali bliske veze sa svojim rodnom krajem sve dok Crnu Goru nijesu zahvatili događaji koji su prerasli u Prvi svjetski rat. Mnogi su se vratili kući da se bore². Drugi su odlučili da se bore u Velikom ratu s američkim snagama. Kasniji ratovi, političke promjene, uništavanje evidencije i protok vremena, često bi izbrisali tragove njihovog predašnjeg života u Crnoj Gori.

Potomci ovih imigranata su, 2017. godine, u saradnji s Maticom crnogorskom i Vladom Crne Gore, završili projekat rekonstrukcije nekih zaboravljenih istorijskih događaja. Javne informacije iz Nacionalnog arhiva Sjedinjenih

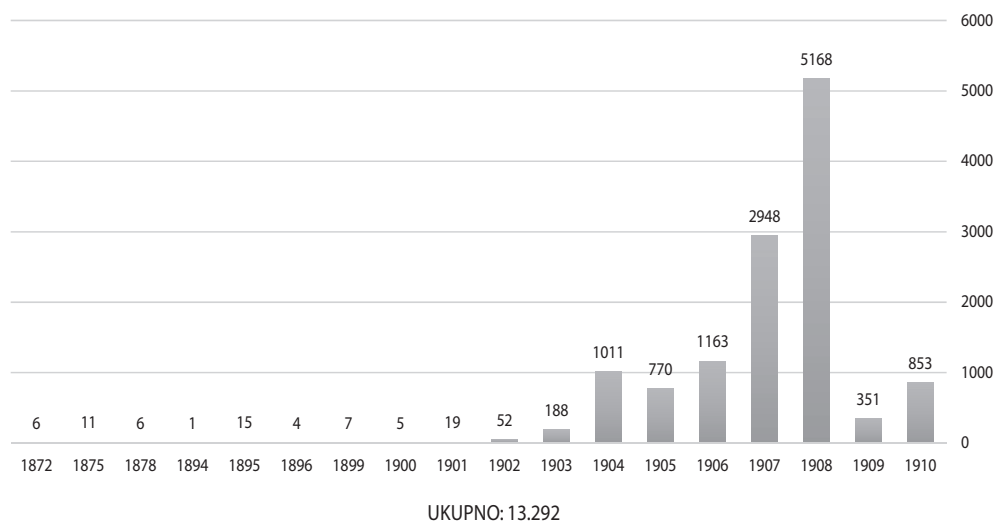
¹ Na osnovu podataka o dolascima, bez ponavljanja za putnike koji su dolazili više puta. Podaci iz popisa Sjedinjenih Država pokazuju da je 1900. godine bilo 43 crnogorska rezidenta u SAD-u a 1910. godine čak 5.381. Podaci o broju imigranata izgledaju značajniji kada se uporede s ukupnim brojem stanovnika Crne Gore koji je iznosio između 200.000 i 312.000 u 1900. godini i 317.856 u 1909. godini. Cf. Raković, Aleksander. „Crnogorski popis od 1909. do 2003. godine“. <http://www.njegos.org>. Pristupljeno 17.07.2017.

² Hiljade Crnogoraca vratilo se iz Sjedinjenih Država i Kanade da se pridruže odbrani svoje domovine tokom Prvog svjetskog rata. Drugi su slali novac da pomognu ratne napore. Velika tragedija dogodila se 6. januara 1916. godine kada je talijanski brod Brindisi naišao na minu i potonuo na posljednjoj dionici na putu kući. Poginulo je skoro 400 putnika. Većina su bili Crnogorci iz Sjeverne Amerike koji su se vraćali kući da se bore. <http://www.bokanews.me/featured/25155/>. Pristupljeno 16.07.2017.

Država (SAD) prikupljene su kako bi se digitalizovalo preko 18.000 potpunih evidencija crnogorskih imigranata koji su pristizali i živjeli u Sjedinjenim Državama između 1860. i 1910. godine. Ovo je jedan od nekoliko projekata kroz koje je dokumentovano doseljavanje Crnogoraca u Sjevernu i Južnu Ameriku, Australiju i druge krajeve svijeta.

Ovaj popis je izbor iz kompletne evidencije, uz odgovarajući indeks. Obuhvaćeni su dolasci imigranata, preko 13.000 evidencija crnogorskih državljana koji su stigli u američke morske i kopnene luke, naročito ostrvo Elis u Njujorku, ali i u manje luke kao što su Boston, Detroit, Galveston, ili Nju Orleans – kao i kopnene luke na američkim sjevernim i južnim granicama s Meksikom i Kanadom. Još preko 5.000 podataka detaljno opisuje prebivalište pojedinaca rođenih s crnogorskim državljanstvom i prve generacije njihovih potomaka rođenih u Sjedinjenim Državama u vrijeme popisa stanovništva 1860, 1870, 1880, 1900, i 1910. godine. Svi podaci prepisivani su direktno sa slika originala, ručno pisanih deklaracija i popisnih listova. U naknadnim analizama standardizovana su mnoga lična imena putnika i nazivi mjesta.

DOLASCI CRNOGORACA U SAD: 1872-1910.

Godina	1872.	1875.	1878.	1894.	1895.	1896.	1899.	1900.	1901.
Broj	6	11	6	1	15	4	7	5	19
Godina	1902.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1908.	1909.	1910.
Broj	52	188	1.011	770	1.163	2.948	5.168	351	853

Izvorne evidencije

Sveobuhvatni podaci o putnicima i popisu bogat su izvor informacija o identitetu i okolnostima doseljenika. U štampani izvještaj ne mogu biti uključene sve informacije; međutim, moguć je uvid u niz detalja dostupnih u potpunim izvornim evidencijama.

Evidencija dolazaka imigranata

Pojedinačna identifikacija: svaki pojedinac identifikovan je imenom i prezimenom, te podacima o starosnoj dobi, polu, bračnom statusu, sposobnosti čitanja i pisanja, državljanstvu, etničkoj pripadnosti, zanimanju, itd. Sve osobe iz ove baze podataka prijavile su da imaju crnogorsko državljanstvo. Većina je prijavila crnogorsku nacionalnost, a neki srpku.

Fizički opis: detalji o fizičkim karakteristikama osoba i zdravlju dodati su 1906. godine. Oni uključuju zdravstveno stanje, mentalno i fizičko, utvrđeno pri pregledu; opis hendikepa ili deformiteta; bilješke o ožiljcima i/ili drugim prepoznatljivim karakteristikama; i uobičajene podatke o visini, tenu, boji kose i očiju.

Informacije o ulasku imigranata: svaki zasebna evidencija uključuje zapis inspektora će se navodi da li osoba ima dozvolu da uđe u Sjedinjene Države, i ako ne, da li joj je zabranjen ulazak ili je zadržana iz medicinskih, zakonskih ili proceduralnih razloga. Njujorške evidencije takođe nude detalje o razlozima za bilo koji postupak, datumu odluke za svaki neriješeni postupak, imenima brodova za one koji su deportovani, i američkim kontaktima za novčane zahtjeve i verifikaciju odredišta.

Podaci o transportu: kompletne evidencije sadrže datume iskrcavanja i ulaska u Sjedinjene Države, nazive luka iskrcavanja i ulaska, naziv parobroda za pomorske putnike ili železnice za kopnene putnike.

Kontakti u domovini i adrese: prethodno boravište svakog imigranta navedeno je u svakoj evidenciji, uključujući zemlju i, nakon 1896. godine, grad. Neki crnogorski imigranti boravili su izvan Crne Gore prije dolaska u Sjedinjene Države. U oktobru 1906. godine, dodato je i mjesto rođenja putnika. Počevši od avgusta 1907. godine, od imigranata je traženo da identifikuju svoje prve srodnike u Crnoj Gori, srodstvo ovih lica i njihove adrese.

Odredišta i kontakti u Sjedinjenim Američkim Državama: u većini evidencija navedeni su grad i država u Sjedinjenim Državama će se imigrant

uputio. Navodi se takođe i ime, odnos i adresa osobe s kojom će se sastati na konačnoj destinaciji. Tu spadaju rodbina i posrednici. Dvije adrese, adresa odredišta i adresa kontakta, nijesu uvijek iste. Kontakt je mogao biti lociran na mjestu izvan glavne tačke navedene u prvom odredištu. Na primjer, osobi koja se uputila u transportno čvorište u Čikagu, Illinois, krajnje odredište mogli su biti Bjut, Montana; Čišolm, Minesota; Glenko, Ohajo itd. Izgleda da su se posredničke lokacije nalazile u čvorištima, odakle su imigrantni putovali do mjesta zapošljenja. U nekim slučajevima, čvorišta su bili hoteli ili restorani.

Dodatni detalji: mnoge evidencije uključuju dodatne informacije koje je dodao imigracioni inspektor ili su izvedene iz okolnosti putovanja. Uključene su stavke kao što su porodični odnosi sa saputnicima; prethodni ulasci u SAD; detalji o imigracionom pritvoru, i niz drugih faktora.

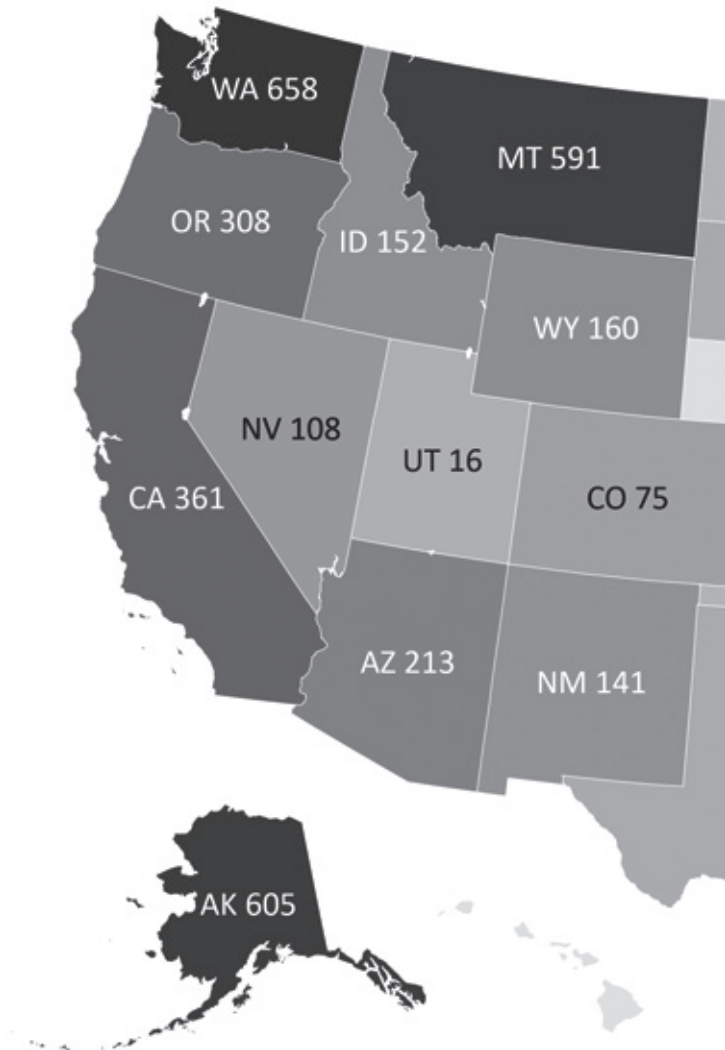
Izvori informacija: infomacije o dolascima dobijene su iz 19 pomorskih ulaznih luka, četiri ulazne kopnene luke, jedne kombinovane pomorsko-kopnene luke (Vankuver, Britanska Kolumbija) na Tihom okeanu u Kanadi sjeverno od države Vašington u SAD-u. Većina (90%) svih imigranata došlo je preko ostrva Elis u ulaznoj luci Njujorka. Mnogi koji su došli putem pomorske luke kasnije su ponovo uračunati kada su ušli u SAD putem kopnenih luka nakon puta u Meksiko i Kanadu, ili tranzita kroz Kanadu iz Aljaske.

ULAZNA LUKA	VRSTA LUKE	DOLAZAK	BROJ
Njujork, Njujork, SAD	pomorska/Atlantik	1872-1910.	11.898
Boston, Masačusets, SAD	pomorska/Atlantik	1904-1907.	343
Vankuver, Britanska Kolumbija, Kanada	pomorska/Pacifik i kopno/CAN-USA(WA)	1905-1910.	195
Galveston, Teksas, SAD	pomorska/Meksički zaliv	1903-1910.	184
Filadelfija, Pensilavnija, SAD	pomorska/Atlantik	1903-1910.	156
Nortport, Vašington, SAD	kopnena/CAN-USA	1904-1907.	151
Naco, Arizona, SAD	kopnena/MEX-USA	1906-1910.	49
Markus, Vašington, SAD	kopnena/CAN-USA	1907-1910.	45
Nju Orleans, Luizijana, SAD	pomorska/Meksički zaliv	1906-1910.	42
Montreal, Kvebek, Kanada	pomorska/Atlantik i rijeka Sent Lorens, željeznica ka SAD-u*	1905-1910.	39
Bijeli prevoj, Aljaska, SAD	kopnena/CAN-USA	1907-1910.	39

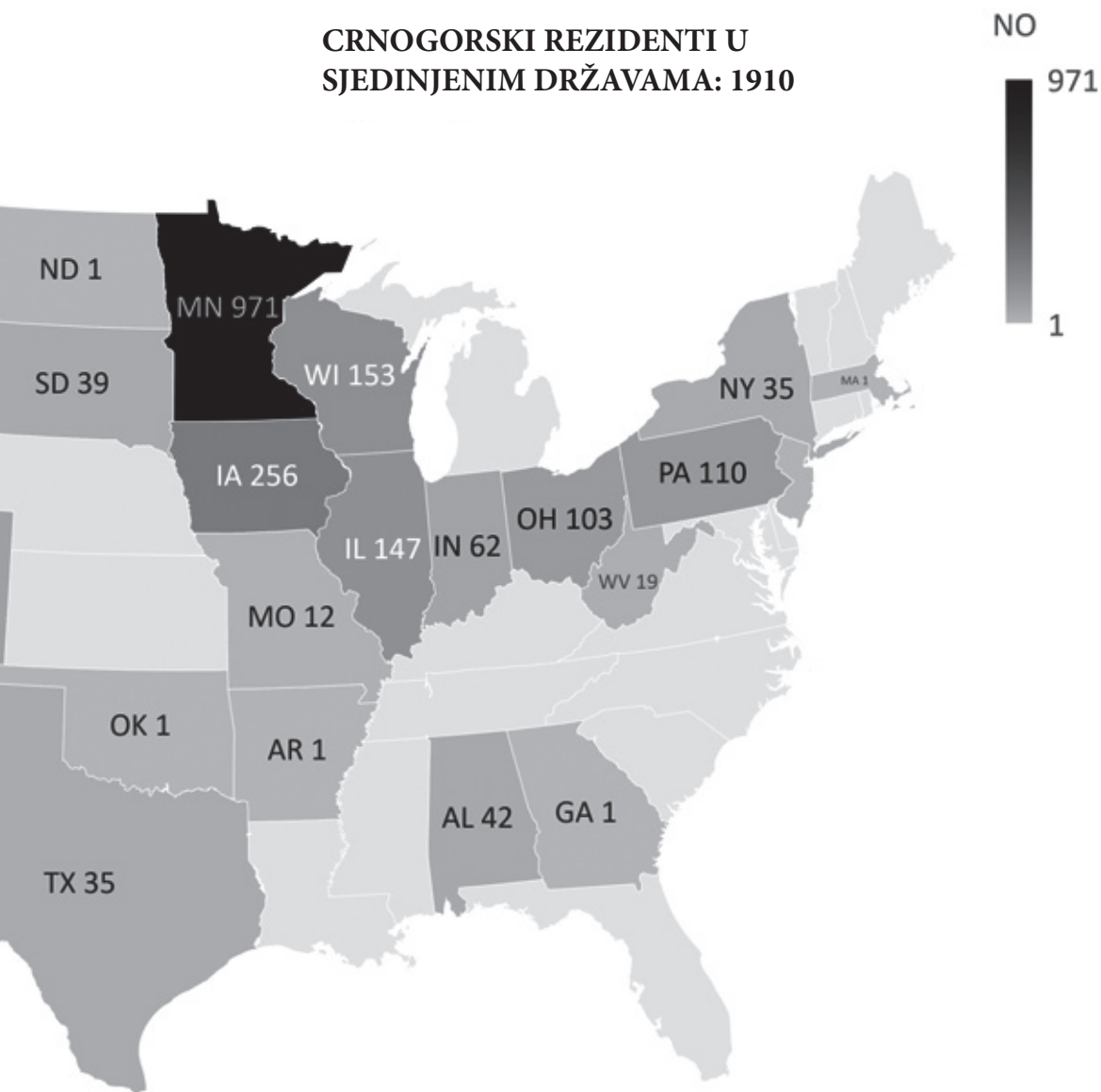
ULAZNA LUKA	VRSTA LUKE	DOLAZAK	BROJ
Baltimor, Merilend, SAD	pomorska/Atlantik	1904-1910.	35
Detroit, Mičigen, SAD	kopnena/CAN-USA	1907.	24
Halifaks, Nova Škotska, Kanada	pomorska/Atlantik i željeznica ka SAD-u	1910-1910.	23
Port Hjuron, Mičigen, SAD	pomorska/Atlantik i Velika jezera	1903-1909.	11
San Francisko, Kalifornija, SAD	pomorska/Pacifik	1905-1910.	9
Viktorija, Britanska Kolumbija, Kanada	pomorska/Pacifik i trajekt ka SAD-u (WA)	1907-1910.	9
Portland, Mejn, SAD	pomorska/ Atlantik	1910.	6
Vinipeg, Manitobe, Kanada	kopnena/CAN-USA/MN	1903-1908.	6
Dulut, Minesota, SAD	pomorska/Atlantik i Velika jezera	1908-1908.	5
Flegstoun, Britanska Kolumbija, Kanada	kopnena/CAN-USA (WA)	1906.	4
Honolulu, Havaji, SAD	pomorska/Pacific	1905-1910.	4
Sent Džon, Nju Bransvik, Kanada	pomorska/Atlantik zatim željeznica ka SAD-u	1906-1907.	3
Sumas, Vašington, SAD	kopnena/CAN-USA	1906-1910.	3
El Paso, Teksas, SAD	kopnena/MEX-USA	1905. i 1907.	2
Nogales, Arizona, SAD	kopnena/MEX-USA	1908.	2
Igl Pas, Teksas, SAD	kopnena/MEX-USA	1907.	1
Laredo, Teksas, SAD	kopnena/MEX-USA	1907.	1
Nijagarini vodopadi, Njujork, SAD	pomorska/Atlantik i Velika jezera, željeznica ka SAD-u *	1907.	1
Kvebek, Kvebek, Kanada	pomorska/Atlantik i rijeka Sent Lorens, željeznica ka SAD-u *	1906.	1
Su Sent Meri, Mičigen	pomorska/Atlantik i Velika jezera	1909.	1
UKUPNO		1872-1910.	13.292

* Odredište u SAD-u: Čikago, IL, neki za dalji tranzit do krajnjeg mjesta zapošljenja.

Država	Kod	Br.
Alabama	AL	42
Aljaska	AK	605
Arizona	AZ	213
Arkanzas	AR	1
Kalifornija	CA	361
Kolorado	CO	75
Džordžija	GA	1
Ajdaho	ID	152
Ilinois	IL	147
Indijana	IN	62
Ajova	IA	256
Masačusets	MA	1
Minesota	MN	971
Misuri	MO	12
Montana	MT	591
Nevada	NV	108
Novi Džerzi	NJ	4
Novi Meksiko	NM	141
Nju Jork	NY	35
Sjeverna Dakota	ND	1
Ohajo	OH	103
Oklahoma	OK	1
Oregon	OR	308
Pensilvanija	PA	110
Južna Dakota	SD	39
Teksas	TX	35
Juta	UT	16
Vašington	WA	658
Zapadna Virdžinija	WV	19
Viskonsin	WI	153
Vajoming	WY	160

CRNOGORSKI REZIDENTI U SJEDINJENIM DRŽAVAMA: 1910

ZAPOŠLJENOST CRNOGORSKIH IMIGRANATA: 1910. GODINA

				
DRŽAVA	UKUPNO	Rudarstvo	Građevinarstvo	Transport
UKUPNO	5.381	2.776	979	549
Minesota (MN)	971	758	115	4
Vašington (WA)	658	172	228	77
Aljaska (AK)	605	516	0	49
Montana (MT)	591	304	67	91
Kalifornija (CA)	361	131	128	2
Oregon (OR)	308	4	259	0
Ajova (IA)	256	17	9	72
Arizona (AZ)	213	172	2	0
Vajoming (WY)	160	113	18	20
Viskonsin (WI)	153	0	0	150
Ajdaho (ID)	152	25	43	7
Ilinois (IL)	147	18	34	45
Novi Meksiko (NM)	141	131	0	0
Pensilvanija	110	84	2	0
Nevada (NV)	108	87	1	3
Ohajo (OH)	103	80	0	0
Kolorado (CO)	75	69	0	0
Indijana (IN)	62	1	41	2
Alabama (AL)	42	38	1	0
Južna Dakota (SD)	39	30	0	0
Njujork (NY)	35	0	8	5
Teksas (TX)	35	0	5	22
Zapadna Virdžinija (WV)	19	13	1	0
Juta (UT)	16	11	4	0
Misuri (MO)	12	0	10	0
Nju Džerzi (NJ)	4	0	3	0
Arkanzas (AR)	1	0	0	0
Džordžija (GA)	1	1	0	0
Masačusets (MA)	1	0	0	0
Sjeverna Dakota (ND)	1	1	0	0
Oklahoma (OK)	1	0	0	0

Izvor: Popis SAD-a iz 1910. godine.

						
Drvena industrija	Prerada	Poljo-privreda	Ugostiteljstvo	Trgovina	Ostalo*	Đeca
226	383	45	110	19	142	152
0	27	0	24	1	15	27
100	45	1	17	4	10	4
24	0	0	9	1	5	1
0	40	25	10	5	17	32
3	30	8	18	2	17	22
28	12	0	0	1	4	0
0	149	0	4	0	4	1
0	16	1	12	0	4	6
0	1	2	0	0	3	3
0	0	0	0	0	3	0
71	2	4	0	0	0	0
0	20	0	1	1	11	17
0	0	0	2	0	5	3
0	13	0	0	1	6	4
0	3	2	5	1	5	1
0	15	0	0	0	4	4
0	5	0	0		1	0
0	0	0	1	1	8	8
0	0	0	1	0	1	1
0	0	0	0	0	5	4
0	2	0	1	1	7	11
0	0	2	3	0	3	0
0	0	0	0	0	2	3
0	0	0	0	0	1	0
0	1	0	1	0	0	0
0	1	0	0	0	0	0
0	0	0	1	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	1	0
0	0	0	0	0	0	0
0	1	0	0	0	0	0

* Ostali uključuju domaćice (124), komunalne radnike (16), jednog muzičara i bankara.

ŠTO JE SADRŽANO U OVOM PREGLEDU

Evidencije dolazaka imigranata

- A. **FAMILY/PORODICA:** prezime navedeno u deklaraciji i, po mogućnosti, usklađeno s crnogorskom verzijom imena.
- B. **1st NAME/IME:** ime kako je navedeno u deklaraciji. Vrlo je malo promijenjeno ili standardizovano u ovim imenima zbog njihove često subjektivne prirode. Na primjer, teško je znati da li je čovjeku koji se zove „Jack“ rođeno ime bilo Jovan, John, Johan, Janko ili nešto potpuno drugačije poput „Petar“!
- C. **Datum rođenja/DOB:** godina rođenja date osobe.
- D. **POL/ GENDER:** osoba muškog (M) ili ženskog roda (F).
- E. **ZANIMANJE/OCCUPATION:** navedeno zanimanje osobe. Cf. Dodaci D i H.
- F. **IZ/FROM:** najbolje dostupne informacije o gradu, opštini i zemlji prebivališta imigranta prije imigracije. Može se zasnivati na mjestu rođenja, plemenskoj teritoriji, privremenom prebivalištu ili rodbinskoj adresi. Āe je to bilo moguće, podaci o prethodnom prebivalištu standardizovani su prema sadašnjem zvaničnom pravopisu. Opštine su dodate prema potrebi.
- G. **DATUM DOLASKA/ARRIVED:** datum kada je osoba stigla u SAD.
- H. **U/AT:** luka dolaska (kopnene i pomorske luke) preko koje je immigrant ušao u SAD, a to su:
- 1) Njujork,
 - 2) Aljaska,
 - 3) atlantičke luke,
 - 4) Baltimor, Merilend,
 - 5) kanadska granica,
 - 6) meksička granica,
 - 7) Boston, Masačusets,
 - 8) Kalifornija,
 - 9) Detroit, Mičigen,
 - 10) Honolulu, Havaji,

- 11) Nju Orleans, Luizijana,
- 12) Filadelfija, Pensilvanija,
- 13) Galveston, Teksas.

I. ULAZAK/ENTRY: da li je osoba primljena u SAD?

- 1) OK: Putnik primljen u SAD direktno ili nakon što je zadržan iz proceduralnih ili medicinskih razloga.
- 2) XX: Osoba zadržana iz medicinskih ili proceduralnih razloga s nepoznatim krajnjim ishodom ili zadržana u luci za iskrcavanje u karantinu zbog kolere.
- 3) NB: *Nije na brodu*. Odnosi se na putnike koji su se predomislili ili nestali.
- 4) VIA: u tranzitu. Ove osobe su ušle u Sjedinjene Države samo u svrhu putovanja u drugu američku luku radi izlaska iz SAD-a, npr. putovanje od sjeverozapada Kanade preko SAD-a do luke Njujork radi povratka kući u Crnu Goru.
- 5) NE: Putnik je deportovan, tj. nije primljen u SAD, i poslat na povratno putovanje do svog mjesta iskrcavanja.

J. ODREDIŠTE/DESTINATION: pretežno američki grad, okrug i država u koju je osoba putovala. Ako se putovalo do okružne lokacije, grad se ne navodi. Nekoliko Crnogoraca ušlo je u američke luke radi daljeg putovanja u drugu zemlju poput Kanade ili Meksika u Sjevernoj Americi. To se dogodilo upravo jer su neki imigranti prvo ulazili u SAD iz Južne Amerike, Meksika ili Kanade. Neki putnici ušli su u SAD u jednu od brojnih luka samo u prolazu putujući ka daljim lokacijama izvan kontinentalnog dijela SAD-a. Na primjer, radnik na Aljasci ili u Kanadi mogao je da uđe u SAD u državi Vašington, a zatim otputuje u glavnu luku Njujorka radi putovanja kući u Evropu. Ova vrsta putovanja označena je kao „Via“ kada krajnje odredište nije poznato.

K. Identifikacioni broj/IRID - Individual Record Identification: jedinstveni identifikacioni broj koji se dodjeljuje svakoj pojedinačnoj evidenciji i ostaje povezan s tim određenim zapisom. Ovaj broj se može koristiti za lociranje cijelog zapisa u automatizovanoj bazi podataka ili u druge svrhe.

KODOVI IMENA DRŽAVA MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE ZA STANDARDIZACIJU (ISO)

KOD	ZEMLJA
ARG	Argentina
ASM	Američka Samoa
AUS	Australija
AUT	Austrija
BEL	Belgija
BIH	Bosna i Hercegovina
BGR	Bugarska
BRA	Brazil
CAN	Kanada
CHE	Švajcarska
CHN	Kina
DAL	Dalmacija
DEU	Njemačka
EGY	Egipat
FRA	Francuska
GBR	Ujedinjeno Kraljevstvo
GRC	Grčka
HRV	Hrvatska
HUN	Mađarska
IRL	Irska
ISR	Izrael
ITA	Italija
LBN	Liban
BLR	Bjelorusija
LUX	Luksemburg
MEX	Meksiko
MKD	Makedonija
MTE	Crna Gora

KOD	ZEMLJA
NLD	Nizozemska
NZL	Novi Zeland
RUS	Rusija
SRB	Srbija
TUR	Turska
SVK	Slovačka
SVN	Slovenija
UKR	Ukrajina
USA	Sjedinjene Američke Države

KODOVI JEZIKA

CODE	JEZIK
AUST	austrijski
BOHM	češki
BULG	bugarski
CROA	hrvatski
FREN	francuski
ENGL	engleski
DEUT	njemački
GREK	grčki
HRVA	hrvatski
ITAL	talijanski
MAGY	mađarski
MONT	crnogorski
POLI	poljski
RUSS	ruski
SERB	srpski
SLAV	slovenski
SLVN	slovenački
SLVK	slovački
TURK	turski

SJEDINJENE AMERIČKE DRŽAVE, KANADA I MEKSIKO - KODOVI DRŽAVA

KOD	DRŽAVA	ZEMLJA
AK	Aljaska	Sjedinjene Američke Države
AL	Alabama	Sjedinjene Američke Države
AR	Arkansas	Sjedinjene Američke Države
AZ	Arizona	Sjedinjene Američke Države
BC	Britanska Kolumbija	Kanada
BC	Donja Kalifornija	Meksiko
CA	Kalifornija	Sjedinjene Američke Države
CH	Čivava	Meksiko
CO	Kolorado	Sjedinjene Američke Države
CT	Konektikat	Sjedinjene Američke Države
GA	Džordžija	Sjedinjene Američke Države
HI	Havaji	Sjedinjene Američke Države
IA	Ajova	Sjedinjene Američke Države
ID	Ajdaho	Sjedinjene Američke Države
IL	Ilinois	Sjedinjene Američke Države
IN	Indijana	Sjedinjene Američke Države
KS	Kanzas	Sjedinjene Američke Države
KY	Kentaki	Sjedinjene Američke Države
LA	Luizijana	Sjedinjene Američke Države
MA	Masačusets	Sjedinjene Američke Države
MB	Manitoba	Kanada
MD	Merilend	Sjedinjene Američke Države
ME	Mejn	Sjedinjene Američke Države
MI	Mičoakan	Meksiko
MI	Mičigen	Sjedinjene Američke Države
MN	Minesota	Sjedinjene Američke Države
MO	Morelos	Meksiko
MO	Misuri	Sjedinjene Američke Države
MS	Misisipi	Sjedinjene Američke Države
MT	Montana	Sjedinjene Američke Države
MX	Država Meksiko	Sjedinjene Američke Države

KOD	DRŽAVA	ZEMLJA
NC	Sjeverna Kalifornija	Sjedinjene Američke Države
ND	Sjeverna Dakota	Sjedinjene Američke Države
NE	Nebraska	Sjedinjene Američke Države
NH	Nju Hempšir	Sjedinjene Američke Države
NJ	Nju Džerzi	Sjedinjene Američke Države
NM	Nju Meksiko	Sjedinjene Američke Države
NS	Nova Škotska	Kanada
NV	Nevada	Sjedinjene Američke Države
NY	Njujork	Sjedinjene Američke Države
OH	Ohajo	Sjedinjene Američke Države
OK	Oklahoma	Sjedinjene Američke Države
ON	Ontario	Kanada
OR	Oregon	Sjedinjene Američke Države
PA	Pensilvanija	Sjedinjene Američke Države
QC	Kvebek	Kanada
RI	Roud Ajland	Sjedinjene Američke Države
SC	Južna Karolina	Sjedinjene Američke Države
SD	Južna Dakota	Sjedinjene Američke Države
SK	Saskačevan	Kanada
SO	Sonora	Meksiko
TN	Tenesi	Sjedinjene Američke Države
TX	Teksas	Sjedinjene Američke Države
UT	Juta	Sjedinjene Američke Države
VA	Virdžinija	Sjedinjene Američke Države
VE	Verakruz	Meksiko
VT	Vermont	Sjedinjene Američke Države
WA	Vašington	Sjedinjene Američke Države
WI	Viskonsin	Sjedinjene Američke Države
WV	Zapadna Virdžinija	Sjedinjene Američke Države
WY	Vajoming	Sjedinjene Američke Države
YT	Jukon	Kanada
ZA	Zakatekas	Meksiko